

UN DIA ESPECIAL

Judith Rabat i Castañer

Mestra d'Educació Especial del CEE Joan XXIII d'Olot i comarca

RESUMEN

"Un día especial"

En este artículo se refleja como es un día en mi vida laboral trabajando con niños diagnosticados de Trastorno del Espectro Autista (TEA) escolarizados en un centro de educación especial o en una escuela ordinaria. Es una descripción de estrategias, metodologías y recursos que utilizo en el día a día, pensadas específicamente para la intervención de dichos alumnos. A la vez, también, es una reflexión personal sobre las distintas sensaciones que tengo a lo largo del día, ya sea en mi intervención con los niños, como en los distintos entornos a los cuales pertenecen (maestros, compañeros de clase, familia).

SUMMARY

"One day special"

This article reflects how a day in my working life is, working with children diagnosed with Autism Spectrum Disorder (ASD) who attend school in a special school or a mainstream school. A description of strategies, methodologies and resources I use on a daily basis, designed specifically for working with such students. At the same time, it is also a personal thought about the different feelings that I have throughout the day, both in my work with the children, and in the different environments they belong to (teachers, classmates, family).

El meu nom és Judith Rabat Castañer i sóc mestra d'Educació Especial del CEE Joan XXIII d'Olot i comarca, des de fa tretze anys. El centre és una escola privada concertada pel Departament d'Ensenyament, el titular del qual és INTEGRÀ (Patronat Joan Sellas i Cardelús). Sóc tutora de l'aula d'Educació Infantil on hi ha tres alumnes diagnosticats amb un Trastorn de l'Espectre Autista. Des de fa tres anys formo part del programa de suport a alumnes amb TEA i Trastorn de Conducta per a la seva inclusió en el seu centre escolar.

La meva jornada laboral comença cada dia a les nou del matí. El primer que faig és dir-los bon dia un a un, ells encara no em responen però és important que vegin el model que han de seguir i que mica en mica anirem treballant. A continuació els nens pengen la maleta, es treuen la jaqueta, la pengen i es posen la bata (amb l'ajuda necessària que precisa cada un d'ells). Una vegada han acabat, s'asseuen al seu lloc. Cada nen té un lloc determinat i són ells mateixos els que s'hi dirigeixen. Actualment, no hi ha el seu nom escrit ni a la taula ni a la cadira, tot i que en cursos anteriors hi havia la seva foto i el seu nom. Alguna vegada m'he plantejat l'opció de canviar-los de lloc, en algun moment de forma excepcional ho he fet, però els nens no estan còmodes, no els agrada i m'he adonat que tenir el seu propi lloc els dona seguretat i, per tant, és important respectar-ho. Sé que hi ha gent que pensarà que potser caldria canviar-los ja que d'aquesta forma no els ajudo a generalitzar, però personalment penso que és més important que en aquesta edat (dels tres als cinc anys) tinguin un espai propi i segur a l'aula que els doni seguretat. A partir d'aquesta seguretat podrem anar introduint nous aprenentatges i noves formes de pensament. A la vegada, també penso que aquest fet genera confiança i tranquil·litat entre l'alumne i jo mateixa.

Quan els nens estan asseguts comencem amb les rutines, les realitzem cada dia de la setmana i amb el mateix ordre. Sempre les

fan amb mi, però si per algun motiu no hi sóc, les fan amb la llogopeda del centre o l'educadora de l'aula. Elles són les dues altres persones adultes referents que atenen els nens. El primer que fem és cantar la cançó de "Bon dia" d'en Jordi Tonietti. Mentre l'anem cantant anem fent, al mateix moment, els signes de la Llengua de Signes Catalana (llenguatge bimodal). A vegades només dic una frase, i deixo que siguin els nens qui l'acabin, això sí, sempre hi ha el suport auditiu de la cançó, ja que en cas que no diguin la paraula no quedi la frase sense acabar. Un moment que m'agrada molt, i penso que amb els nens també, és quan a la meitat de la cançó hi ha una estona de música instrumental, en aquest moment em dirigeixo a cada nen i els hi dic bon dia de forma directa, a la seva alçada i mirant-los als ulls, i els hi faig un petó a la galta. És un moment de gran tendresa i els ajuda a conèixer una de les normes socials que han d'utilitzar: saludar quan arribem als llocs. Una vegada acaba la cançó m'assento al meu lloc i són els nens qui em diuen bon dia, en funció de les seves capacitats (contacte ocular, mirar-me i emetre un so espontani, reproducció d'una paraula, frases senzilles, etc.).

Una vegada ens hem dit bon dia el que fem és mirar quin dia de la setmana som. Tinc uns dibuixos d'unes casetes on a la teulada hi ha escrit el nom dels dies de la setmana amb lletra de pal. Cada casa és d'un color diferent. Els dilluns enganxem la primera caseta, els dimarts una altra i així successivament fins arribar a divendres, d'aquesta manera tenen un suport gràfic dels dies que ja han passat. Per saber quin dia som, cantem la cançó de la Damaris Gelabert "Els dies de la setmana". Jo començo assenyalant la caseta i cantant la cançó i deixo de cantar-la abans de dir el dia de la setmana que som. Un cop sabem quin dia és, agafem la caseta amb el seu nom i el llegim un a un. A continuació ens preguntem quin mes som. Per ajudar-nos a saber-ho tenim el dibuix d'un cotxe d'un color concret. Cada mes és d'un color. Quan el diem, també utilitzo el signe del LSC. El mes costa una mica més de que

el coneguin, però quan els hi faig el signe, de seguida l'associen i el reproduïen oralment.

Després de dir el nom del dia i del mes, fem l'horari de les activitats que realitzarem durant tot el matí (fins després de dinar). He de dir, que tinc la sort de disposar d'una pissarra tàctil interactiva a l'aula i aquesta rutina sempre la realitzem amb la pissarra. Aquesta activitat la fan els nens de forma totalment autònoma, jo només dic el nom del lloc, assignatura o persones que intervindran en cas que cap d'ells no ho digui, però normalment la meua aportació és nul·la. Abans de començar, reparteixo a un nen les fotos dels espais on estarem (aula, pati, menjador i lavabo), a un altre nen les icones de les assignatures que farem (llengua, matemàtiques, descoberta d'un mateix, descoberta de l'entorn, etc.) i a l'últim nen les fotos dels adults que hi haurà. Per fer aquesta activitat tinc dos Power Point per cada dia de la setmana (un pel matí i un per la tarda) on el primer que apareix quan toquen la pissarra és el dibuix la caseta del dia de la setmana que estem, el mateix que hem penjat una estoneta abans. Aquest dibuix està retocat, és a dir, els colors són molt més pàl·lids ja que queda de fons a la pantalla durant tota l'estona i hem de treure-li importància, només serveix per recordar el dia que és. Una vegada hem repetit quin dia és, toquem la pissarra i surten tres files on apareixeran el lloc, l'assignatura i les persones. A partir d'aquí cada vegada que anem tocant la pissarra surt una de les imatges i els nens miren si la tenen. En cas que la tinguin, diuen el nom del que representa la fotografia, l'agafen i la van a posar al seu lloc corresponent (es tracta d'un armari on hi ha tres tires de "velcro" i a on van enganxant les fotografies, a una tira posem l'espai, a l'altre l'assignatura i a la tercera les persones que ho faran, sempre amb aquest ordre). Aquesta rutina la realitzen tots els nens, i cada dia anem canviant les imatges que fan, és a dir, un dia fan el lloc, l'altre l'activitat i l'altre els mestres. És molt important fer l'horari ja que d'aquesta forma els nens tenen clar què han de fer al llarg del matí; així els ajudem a estructurar el seu pensament i, sobretot, a establir l'ordre amb el que realitzarem les tasques perquè es sentin segurs.

La següent rutina que portem a terme, és mirar quins nens de l'aula han vingut a l'escola i quins s'han quedat a casa. Per a fer aquesta activitat també utilitzo la pissarra tàctil, concretament un Power Point on hi ha el nom escrit (amb lletra de pal) de tots els alumnes. Per començar aquesta activitat, l'alumne que la realitza toca la pissarra i surt un títol que diu "Qui hi ha a l'escola?". Una vegada hem llegit què ens diu el títol, torna a tocar la pissarra i van sortint un a un els noms dels nens de la classe. A un lateral de la pissarra hi ha col·locades totes les fotografies dels nens. Quan surt el primer nom d'un alumne, el llegeix i agafa la foto. Si és a l'aula, el penja en full on hi ha un dibuix de l'escola i, si és a casa, en un altre full on hi ha el dibuix d'una casa. Vull remarcar que mensualment, canvio l'ordre dels nens que surten a la pissarra, d'aquesta forma han de mirar el nom i no s'ho aprenen de memòria. Quan un nen, sigui quin sigui el motiu, no llegeix el nom, sóc jo qui comença a dir la primera síl·laba del nom que hi ha escrit. A vegades continuen ells, altres vegades no. Quan no diuen el nom espero que agafin la fotografia, una vegada l'han agafat sempre els hi dic el nom. Penso que és molt important posar sempre el nom a allò que estan fent o que està passant.

La darrera rutina que fem és saber quin temps fa. Abans de començar-la agafo una barretina, uns cartronets on hi ha el dibuix del temps que pot fer (sol, neu, vent, sol i núvol i pluja) i preparo la cançó "Patufet d'on véns". Un dels nens de la classe és l'encarregat de fer-la, cada dia un de diferent. Quan comença a sonar la música li poso la barretina i els dic "Mirarem si avui fa..." i els ensenyo la foto del sol, normalment ell diu "Soool!", llavors els dic "o si..." i ells em responen "ploouuu" i així successivament fins que els hem dit tots. Sempre els deixo un temps prudencial perquè ells acabin la frase, si no l'acaben l'acabo jo. Durant tota aquesta estona hi ha música instrumental. Quan acabem, els nens es situen a un lloc determinat de l'aula, doncs quan comença la lletra de la cançó comencen a ballar (fan saltets al voltant de la taula) fins que la cançó s'acaba i es dirigeixen a la finestra on mirem quin temps fa. Una vegada ho han mirat els dic "Avui fa..." i ells han de dir el temps. En cas que no ho diguin o s'equivoquin jo els ajudo o els hi dic. Quan ja sabem el temps que fa anem a buscar el cartronet i el posem al lloc corresponent. Una de les coses que més m'ha sorprès és que quan diuen el nom de cada cartronet utilitzen la mateixa tonalitat que jo els he anat dient al llarg del curs. Per això penso que és molt important que juguem amb ella i que sempre que sigui possible posem una tonalitat a les diferents paraules, en funció del significat. Per exemple, quan diem "molt bé", ho fem realment amb una tonalitat que el nen capti que estem contents. Ja sé que és una mica difícil però realment és impressionant el resultat que dona.

Aquest grup fa dos anys que està amb mi i les rutines durant aquests dos cursos sempre han estat les mateixes. Tot i això, durant el primer curs eren molt més senzilles i molt més concretes. Penso que quan comencem hem de fer rutines que els nens puguin entendre fàcilment i que, mica en mica, quan els nens les vagin coneixent, hem d'anar a introduint coses noves. És important que quan comencem les fem el màxim de reals possible i gradualment les anem fent més simbòliques. Hem de tenir en compte que estem ajudant a l'alumne a organitzar el seu pensament amb les coses que estan passant i que passaran durant el matí, és a dir, l'estem ajudant a preveure què farem, amb qui ho farem i perquè ho fem. Una de les altres coses que penso que sempre hem de fer amb aquests alumnes és ajudar-nos amb els màxims suports possibles visuals (fotografies, símbols, signes, expressions facials...), auditius (sons, paraules concretes, cançons, tonalitats de veus diferents..) i tàctils (textures principalment), en funció de les necessitats que presenti el grup. Cal tenir en compte, això sí, que a vegades aquests alumnes són o bé hipersensibles o bé hiposensibles. Per tant, en un principi, buscarem aquells recursos que sabem segur que no els provocaran cap tipus d'ansietat ni angoixa.

Una vegada hem acabat les rutines, mirem la part de dalt de l'horari que ens diu a on hem d'anar, què farem i amb qui estarem. Normalment després de les rutines toca o bé llenguatge matemàtic o bé llenguatge. Qualsevol activitat d'aprenentatge, sempre la divideixo en dues parts, una on hi ha una explicació, demostració i manipulació del que farem de forma conjunta, és a dir, on jo intervenc amb els alumnes d'una forma directa i, una altra, del que faran individualment tenint en compte les capacitats de cadascun. Es necessita molt material, de diferent tipus i adequat a les ne-

cessitats que presenten si volem que els nens estiguin atents. A l'hora de preparar el material sempre tinc en compte les següents consideracions:

- El material ha de motivar l'alumne. Ha de tenir sempre present els seus interessos.
- Els aprenentatges han de ser funcionals i que els han d'ajudar a ser més autònoms.
- La dificultat de l'activitat de ser progressiva.
- Quan introduïm un material nou, els hi dono un temps prudencial perquè el manipulin i l'explorin lliurement.
- El material ha de ser adequat a l'evolució de cada nen.
- El material ha de permetre que l'alumne repeteixi allò que fa la mestra. Tot i això, si l'alumne inicia un acció espontània, cal mantenir-la i potenciar-la.

Tot i aquestes consideracions, no vol dir que el material que es prepara sempre sigui útil. A voltes, tot i pensar detalladament amb tots aquests aspectes, no funciona, així que toca guardar-lo o bé buscar-li una altra finalitat.

Quan parlo del material elaborat, és el material que qualsevol mestra d'educació infantil fa, l'única cosa diferent és que tenim en compte la capacitat individual del nostres alumnes i sempre està adaptat a les seves necessitats. Per exemple, tots hem construït o hem comprat blocs lògics, evidentment aquest és un material imprescindible per treballar les formes geomètriques. Una de les coses que vam observar és que un dels nens que teníem no era capaç de distingir una característica en la forma que presentava, només veia el color. A partir d'aquest moment, el que vam fer és construir les mateixes formes de color negre. Quan l'alumne va ser capaç de veure la forma i el color, vam tornar a introduir les primeres formes que teníem. El material que utilitzem és: fitxes plastificades amb "velcro" per confegir o bé per relacionar models iguals, contes amb suport visual, diferents memoris, fitxes plastificades per buscar diferents conceptes en funció d'un model, sacs de roba amb etiquetes per fer grups, cartes amb diferents dibuixos que els motivin, jocs educatius, cançons que parlin dels conceptes que treballem, tot tipus de material real (per treballar conceptes com llarg i curt, gran petit i mitjà, gran-petit, per fer grups o veure les formes), diferents programes informàtics, daus on a cada cara hi ha els diferents conceptes a treballar, etc.

Una de les coses que també hem de tenir molt present és explicar als alumnes quin tipus de feina farem, quanta estona hi estarem i en quin ordre ho farem. Quan coneixem poc els alumnes, sóc partidària de treure el material un a un, mai mostrar-lo tot, perquè pot haver-hi un conflicte si l'últim material és el que prefereix l'alumne. Recordo un nen que tot sovint al canviar d'activitat es posava nerviós i fins i tot agressiu. Tot i intentar anticipar-li l'ordre en què ho portaríem a terme no hi havia manera de poder començar l'activitat. Quan ell veia un material concret l'agafava i no deixava

que se li tragués, o que treballés amb l'ordre que tocava. Després de pensar-hi moltes vegades, de provar diferents estratègies, de fer-ho diferents persones, i moltes altres coses que no us podeu imaginar, un dia fent un cafè amb una persona fora del centre li vaig explicar aquest problema, ja que realment m'angoixava molt, i em va donar la solució als tres segons. Mai a la vida hagués pensat que era aquesta. Us preguntareu quina era, doncs era qüestió de no utilitzar la paraula NO, posar-li per ordre el material i verbalitzar-li "Ara farem, això i després això". Ja us podeu imaginar que aquesta no era la meva actuació. La meva era explicar-li "Ara **no** farem això, primer toca aquesta". A partir d'aquest moment vaig intentar no utilitzar la paraula prohibida (el NO) en tots els àmbits i explicar-li sempre el que faríem amb llenguatge positiu. Encara que semblava impossible, el comportament agressiu de l'alumne cap a mi mateixa i cap als altres alumnes va canviar totalment. Això sí, us convido a utilitzar el llenguatge positiu un matí, no us podeu imaginar el que costa. Segurament sense saber-ho utilitzem moltes més vegades el NO que qualsevol altra paraula.

Una vegada hem acabat aquesta primera part, passem a la segona, on tal i com ja he explicat anteriorment, és la part on l'alumne ha de realitzar de manera autònoma les activitats que li presentem. Sempre tenim en compte les mateixes consideracions descrites anteriorment, sobretot en aquest moment, en el que volem que l'alumne treballi de forma autònoma. Aquest any hem començat a introduir que si un alumne no sap què ha de fer ens demani ajuda.

Quan són un quart d'onze aproximadament, recollim entre tots el que hi ha damunt la taula i comencem a esmorzar. Quan acabem ens dirigim a l'horari mirem la franja superior i diem "La classe (lloc) ja està, les matemàtiques s'han acabat (assignatura) i la ..... i la ..... se'n van (adults que han estat a l'aula)". Agafem les fotos que hi ha a sota i les posem a dalt de tot, dient "Ara anirem al pati, a jugar, amb ...". Guardem les imatges i les icones en una caixa, obrim la porta i ens dirigim al pati. Cal dir que els dies que plou, no hi ha la foto del pati, hi ha la foto del racó dels jocs de l'aula i la icona de jugar a jocs però a la taula.

A les onze, els nens entren del pati i sempre hi ha l'adult que els espera. El primer que fem és mirar l'horari i dir que el pati ja està i posem les fotos i icones noves, és el moment d'anar al lavabo fer pipí i rentar mans. Quan tornem del lavabo tornem a mirar el pati, fem la mateixa rutina de treure totes les fotos i icones que parlen del lavabo i posem les noves. Normalment durant aquesta estona fem o descoberta d'un mateix o de l'entorn. Depenent de si introduïm algun concepte nou o si continuem treballant un concepte que ja hem fet la dinàmica de la classe varia una mica. Quan introduïm un concepte nou, comencem sempre amb un cançó que ens parli sobre el que treballem. Cal dir que és bastant fàcil trobar les cançons dels diferents temes que es treballen a educació infantil. Totes les cançons que treballem van acompanyades sempre d'algun tipus de suport i mai és igual al que hem treballat en la cançó anterior. Els suports que faig servir són: signes LSC, dansa, Power Point, icones SPC, fotos reals i joguines amb miniatura (sobretot si parlem d'animals). Durant aquesta primera sessió he de dir que a vegades els nens, al no conèixer la cançó, desconnecten amb facilitat. És el moment d'exagerar, emfatitzar i aprofitar aquelles

coses que saps que els hi agrada (pessigolles, jugar amb les mans, etc.) per tal de motivar-los i que connectin de nou. Si a vegades tot i això, no funciona, escoltem una vegada més la cançó. Si hi ha resposta continuem, si no n'hi ha, passem a una altra activitat. Una vegada ja hem fet la cançó i els nens ja fan alguna acció, és el moment d'utilitzar la pissarra. Quan hi ha un aprenentatge nou, sempre el desglosso amb frases curtes i a sota cada frase els hi poso la icona de SPC. D'aquesta forma ells tenen el reforç visual que els ajuda a construir la frase on hi ha el nou concepte.

Quan el tema que parlem, ja el coneixem, normalment comencem amb el material de suport visual que hem utilitzat amb la cançó, però sense cantar-la. Els nens coneixen, així, de què parlarem i per tant, moltes vegades, són ells mateixos qui em diuen el que estem treballant. Un dels nens que no parla, més d'una vegada quan trec el material comença a realitzar l'activitat o acció que hem treballat els dies anteriors de forma totalment autònoma. Penso que aquesta és una forma de comunicar-me que sap el que farem, tot i no utilitzar el llenguatge. Un cop acabada l'activitat continuem realitzant les que tinc programades. És important que quan treballem amb aquestes dues àrees puguem veure a la realitat allò que hem explicat. En cas que no sigui possible busco altres formes de poder visualitzar els aprenentatges mitjançant algun vídeo adequat a la seva edat, alguna joguina amb miniatura, fotos reals on es vegi clarament el que s'ha treballat o un joc educatiu. Una de les activitats que més els agrada és: a partir d'una imatge gran plastificada enganxar el nom del que hem treballat amb "velcro". Per exemple, si hem treballat les parts de la cara, els agrada poder enganxar a una foto el nom de ulls, nas, boca i orelles al lloc corresponent. Penseu que al enganxar-lo amb "velcro" al costat de cada concepte hi ha un part del "velcro" (suport visual que necessiten). Per poder fer aquesta activitat és molt important que cada nen tingui adaptada la seva fitxa en funció del seu nivell de lectoescriptura.

Quan són tres quarts de dotze recollim entre tots i és el moment de saber què menjarem per dinar. Un dels nens fa de cuiner i li poso un barret blanc al cap i li dono tres fotos on hi ha el que menjaran. El nen surt de la classe i s'espera a fora que cantem una de les cançons del cuiner, quan s'ha acabat la cançó entra a la classe i la resta de nens i jo, li diem " *Bon dia senyor cuiner*" el nen, en el cas que parli ens diu bon dia i jo li dic " *què ens has fet de primer plat*" ens mostra la foto del primer plat i, si ho sap, ens diu el nom del que hi ha. Si no ho diu, ho dic jo, mentre ensenya la foto a cada un dels seus companys. Així ho repetim amb el segon plat i les postres. Una vegada estan penjades les tres fotos, és el moment de cantar la segona cançó del cuiner i el nen la balla. Quan ha acabat de ballar, em dona el barret de cuiner l'endrego i mirem l'horari. Traiem el que ja hem fet i posem les fotos noves, " *és hora de menjar i menjarem (assenyalem les fotos que acabem de posar i repetim el nom) i anirem amb la..... i la .....*". Després posem les cadires ben posades i anem cap al menjador.

Quan ja són al menjador, o bé fem coordinació entre els professionals del centre que estem a les etapes d'Infantil i Primària, o bé preparem material dels que ja us he parlat anteriorment. Com a qualsevol escola, en la coordinació que fem tractem tant temes

organitzatius (calendari, festes o sortides) de les dues etapes, com parlem de casos de nens.

A la tarda em dirigeixo cap a les Preses, un poble que està ubicat al costat d'Olot, a uns 4 km, a l'escola "La Bóbila". És un centre de nova creació, que s'ha posat en funcionament durant aquest curs, després d'una colla d'anys sense escola al municipi. Durant aquest primer curs atén a una 70 nens de P3, P4, P5 i primer de Cicle Inicial. A partir del proper curs s'ampliarà l'oferta educativa a tota la primària en un nou edifici.

A l'aula de P3 hi ha una nena diagnosticada amb un Trastorn de l'Espectre Autista i escolaritzada a jornada completa en aquest centre. Des del **Programa de Suport a Alumnes amb TEA - TC** en el que participo dono atenció setmanal a l'alumna. L'objectiu principal del programa és potenciar la inclusió dels alumnes amb TEA i/o TC, actuant en els tres àmbits que ho possibiliten: atenció individual, grupal (aula/companys) i assessorament als professionals en les eines, estratègies i metodologies necessàries per a treballar amb aquest perfil de nens i nenes.

Normalment arribo al centre deu minuts abans que comenci la classe, temps en el que demano a la tutora de la nena i als altres professionals com ha anat la setmana. És en aquest moment quan hem comenten les coses més importants, siguin positives o negatives, que han passat i en parlem de forma informal. Just en aquest moment ja comença la meua primera intervenció, escoltar i mentalment anar posant nom i forma a tot allò que m'expliquen i quin significat té o pot tenir. Partint del que m'han explicat i del programa individual ja definit anteriorment, comencem la intervenció a l'aula.

A les tres, amb la tutora ens dirigim a l'aula, ens saludem amb tots els alumnes, cantem la cançó de *Bona tarda*. Sempre amb poso al costat de la nena, ja que mentre canten van fent diferents gestos. Si la nena desconnecta o no fa el mateix que la resta de companys li faig fer jo un o dos gestos, el fet de que jo la toqui, l'ajuda a situar-se i quasi sempre continua la cançó. Després la mestra els diu " *Bona tarda, calabutins*" i els nens responen " *bona tarda Pilar, bona tarda Judith*". Aquest és un moment que personalment el trobo molt important, ja que en funció de com estan està la resta de nens i nenes de l'aula començo a decidir quin tipus d'intervenció portaré a terme. Una de les coses que més m'ha sorprès és com el nens han entès quina és la meua funció. A principi de curs la tutora els va explicar com em deia i que els dimarts a la tarda estaria a la classe amb ells. M'imagino que van pensar que era una mestra més. Mica en mica, però, han anat veient que la meua tasca era més concreta i enfocada en una nena en concret. Moltes vegades quan arribo m'expliquen que l'han ajudat a fer una cosa concreta o bé si ha fet alguna cosa que no tocava o si han jugat amb ella, sempre esperen la meua resposta.

A continuació comencem a fer racons. La tutora té programat els racons que es faran i els explica de forma general què faran en cada un d'ells. A continuació indica a cada grup on ha d'anar i comença l'activitat. Quan estan ubicats als diferents racons una de les coses que sempre fem és explicar a la nena amb TEA què

ha de fer de forma directa i en cas que sigui necessari exemplificar-li. A vegades pot fer el mateix que la resta del grup però altres vegades cal adaptar-li. És important tenir en compte les mateixes consideracions de preparar el material que he citat anteriorment a l'hora d'adaptar les activitats que se li demanen. Quan s'ha fet una adaptació de l'activitat penso que és molt important explicar-li a la tutora com ho hem fet i el perquè, ja que així ella pot aplicar-ho a altres àrees. També penso que és important oferir-li diverses possibilitats, ja que són estratègies que es poden utilitzar en altres situacions. Quan tots els nens i nenes poden fer les activitats de manera autònoma, aprofitem amb la tutora per parlar d'aspectes específics que tenen a veure amb la nena. Això sí, sempre pendants d'ella, ja que és important que sigui capaç de fer una activitat sola i quan ho aconsegueix poder-li potenciar. En cas que necessiti ajuda, sigui del tipus que sigui, li hem de donar en el mateix moment, ja que quan hi ha qualsevol tipus de limitació hi ha un cert perill de desconexió, i el més important és que vegi que ho pot fer bé i tota sola. En aquests moments sorgeixen molts temes importants i cal anar-los tractant, n'hi ha que són curts i que es poden decidir allà mateix, d'altres que cal coordinar-nos amb tot l'equip de professionals que intervenen amb la nena i mirar quines actuacions hem de portar a terme.

Al llarg de la tarda poden aparèixer conductes problemàtiques (desconnexions, rabietes, obsessions, etc.) típiques del trastorn que presenta, en el moment que apareixen sóc jo mateixa qui les condueix, i una vegada s'han resolt explico el perquè de cada una de les actuacions. D'aquesta manera la tutora aprèn a reaccionar i a actuar davant de les diferents conductes en funció del què li passa com a conseqüència del seu trastorn. Si la mestra té tota la informació, és més fàcil que pugui recordar tots els passos a seguir en cas que es torni a donar la conducta. Penso que és molt important posar **SEMPRE** nom a tot el que li passa a la nena i com la podem ajudar.

Una vegada s'acaba l'estona de racons, comencem a recollir i preparar-nos per marxar. Aquest és un moment on la nena presenta més dificultats, ja que hi ha molts estímuls i moltes distraccions. El que hem fet en aquest cas és desglossar totes les tasques que ha de fer d'una a una i sempre és un dels adults qui li va recordant el què ha de fer, és a dir, se li dóna a la nena una ordre simple, quan acaba una altra, i així successivament fins aconseguir que ho faci tot. A vegades em pregunto si seria convenient anar-li complicant mica en mica el missatge de les ordres, però he arribat a la conclusió que és més important que ella faci les accions de forma autònoma i amb el reforç auditiu de l'adult, que no pas introduir-li ordres compostes i que això li sigui un motiu de bloqueig que obliqui a haver-li de fer les tasques.

Quan els alumnes marxen és un dels altres moments en què parlem amb la tutora dels diferents temes que ens preocupen o tenim pendants. És en aquesta estona quan decidim moltes de les coses que portem a terme a l'aula. És un moment on apareixen els dubtes i les demandes i on s'introdueixen pautes, activitats i actuacions a portar a terme.

A un quart de sis de la tarda s'acaba la meva jornada. Demà co-

mençarem un altre dia especial!!!

Correspondència amb l'autora: Judith Rabat i Castañer. Mestra d'Educació Especial del CEE Joan XXIII. E-mail: jrabat@xtec.cat

